Sari Kehusmaa

7.12.2022

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuulemistilaisuus 8.12.2022: HE 298/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Lausunto

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vanhuspalvelulain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöstä. Voimassa olevan lain mukaan iäkkäiden henkilöiden tehostetun palveluasumisen ja pitkäaikaisen laitoshoidon toimintayksiköissä noudatettava henkilöstön vähimmäismitoitus nousee 0,6 työntekijästä asiakasta kohden 0,7 työntekijään 1.4.2023. Esityksen mukaan siirtymäaikaa pidennettäisiin niin, että mitoituksen taso olisi 1.4.2023 alkaen 0,65 työntekijää asiakasta kohti ja se nousisi 0,7 työntekijään 1.12.2023.

Vaikka täysimääräisen 0,7 työntekijän henkilöstömitoituksen voimaantuloaikaa siirrettäisiin, täysimääräistä henkilöstömitoitustasoa vastaava rahoitus ehdotetaan annettavaksi hyvinvointialueiden käyttöön alkuperäisen aikataulun mukaan eli jo 1.4.2023. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian ja viimeistään 1.4.2023.

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos (THL) pitää esitettyä siirtymäkauden muutosta kannatettavana riittävän henkilöstön turvaamiseksi tämänhetkisessä henkilöstötilanteessa.

THL arvioi, että siirtymäajan olisi kuitenkin ollut hyvä olla esitettyä pidempi, jotta koulutuspaikkojen lisäys ehtisi vaikuttaa enemmän. Näin on todettu myös raportoitaessa toukokuussa 2022 tehdyn vanhuspalvelujen tila -seurannan tuloksia, joiden mukaan henkilöstön saatavuus oli heikentynyt ja rekrytointivaikeudet lisääntyneet.

Ensimmäiset lähihoitajakoulutuksen lisäykset ja osin myös sairaanhoitajakoulutuksen lisäyksetkin alkavat näkyä työmarkkinoilla arviolta vuonna 2023, mikä osaltaan helpottaa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten saatavuutta iäkkäiden ympärivuorokautiseen hoitoon.

Toukokuun 2022 tilanne

Toukokuuhun 2022 mennessä mitoitusnosto oli toteutunut pääosin hoiva-avustajien määrää lisäämällä sekä kohdentamalla lähi- ja sairaanhoitajien työaikaa aiempaa enemmän välittömään hoitotyöhön. Lähi- ja sairaanhoitajien määrä ei ollut kasvanut. Hoiva-avustajakoulutuksen laajentamisella ja sen onnistumisella tuleekin olemaan suuri merkitys henkilöstön saatavuuteen ja henkilöstömitoituksen nostoon.

THL pitää todennäköisenä, että suuri osa yksiköistä kykenee saavuttamaan 0,7 mitoituksen joulukuuhun 2023 mennessä, mutta aivan kaikki eivät henkilöstön vaikean saatavuuden vuoksi todennäköisesti tavoitteeseen yllä. THL pitää hyvänä, että rahoitus annetaan hyvinvointialueille etupainotteisesti. Sen avulla hyvinvointialueet voivat panostaa henkilöstön saatavuuteen sekä johtamisen ja henkilöstön työhyvinvoinnin kehittämiseen.

Sari Kehusmaa

7.12.2022

THL toteaa, että yhtäaikaisesti mitoitusnoston kanssa tulisi hyvinvointialueilla ryhtyä kehittämään iäkkäiden palvelujen uudistuksen tavoitteiden mukaisesti ns. välimuotoisia palveluja, kuten yhteisöllistä asumista ja vuorokaudenajasta riippumatonta kotihoitoa. Palvelurakenteen muutoksella pystytään vaikuttamaan myös henkilöstötarpeeseen, jos palvelut ja henkilöstö kohdennetaan paremmin asiakkaiden tarpeiden mukaan. On myös tärkeää seurata kotihoidon henkilöstön saatavuutta. Toukokuun 2022 seurannassa noin joka kymmenes kotihoidon toimintayksikkö raportoi oman henkilöstön tekevän ylitöitä päivittäin tai lähes päivittäin. Vajaalla henkilöstöllä on toiminut noin neljännes kotihoidon yksiköistä joka viikko tai sitä useammin.

Pääjohtaja Markku Tervahauta

Johtaja Mika Salminen